

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף חברה ורוח
הפיקוח על הוראת הספרות - בממלכת דתי
התפיסה המערכתית לחינוך ערכי

"עבד נער הרועים" / נתן יונתן

תחום הדעת: ספרות

שכבת גיל: חט"ב

משך השיעור: 45 דקות

כתיבה: דר' חנה שפירא

לקראת יום המאבק הבינלאומי בגזענות מוצע להלן מערך שיעור על סיפורו של נתן יונתן "עבד נער הרועים". בסיפור מתוארת חברות אמיצה בין נער יהודי לנער בדואי עד ש"באו ימים של איבת עמים" והם נאלצים להיפרד.

מטרות השיעור:

מטרות בתחום הערכי:

- התלמיד יבין שתיתכן חברות ונאמנות גם בין עמים שונים.
- התלמיד יכיר בכך שהשנאה בין העמים אינה מולדת, ילדים חפים ממנה, ולכן מניעת שנאת חינוך וגזענות עשויה לתרום ליחסים טובים בין העמים.
- התלמיד יכיר בכך שחוויות ילדות חיוביות מעצבות עמדותיו של אדם בבגרותו.

מטרות לימודיות:

- התלמיד יזהה את הסגנון הלירי של הסיפור.
- התלמיד יעמוד על תיאורי הטבע וידע להסביר כיצד הם תורמים לאווירה.
- התלמיד יזהה את האובייקט הסמלי בסיפור וידע להסביר משמעותו.
- התלמיד ידע לאפיין את דמות המספר בסיפור.

תקציר הסיפור:

נער יהודי משוטט בגבעות האפורות ופוגש נער רועים בדואי. ידידות נרקמת ביניהם והם חווים חוויות משותפות. הם אינם דוברים אותה שפה אולם - "שעשועי ילדות אינם צריכים למילים". הידידות נקטעת לפתע כאשר "ריות קרעו את דמי הלילה... והבדואים עקרו אוהליהם אל מרחקי המישור...". טרם הפרידה מגיש הבדואי שי לחברו - את מקל הרועים

שלו. הסיפור מסופר מנקודת מבטו של הילד היהודי כמבוגר: "זכר האחוה והפרידה ההיא חי איתי מעבר לשכחה, מעבר לאיבת עמים".

מהלך השיעור:¹

1. לאחר קריאת הסיפור – נקשיב להתרשמות ראשונית של התלמידים.

נכון אותם בשאלות ונעורר שיח:

- מה בסיפור מעציב אתכם, מקומם או נוגע ללבכם?
- נסו לתאר במילים שלכם את החברות בין שני הנערים.

2. אפשר לחלק את הסיפור לשלבים, מהם? כיצד מתואר כל שלב?
מאיזו נקודת מבט מסופר כל שלב? (המספר כילד/המספר כמבוגר)
א. המפגש הראשון בין הנערים.
ב. המלחמה, היריות ברקע – הבדואים נאלצים לנדוד למקום אחר.
ג. הופעתו של עבד (הנער הבדואי) והמפגש העצוב עם חברו היהודי "...עמדנו זה מול זה – שני ילדים שותקים ועצובים". הגשת השי – מקל הרועים.
ד. תיאור "ימי הדמים" שבאו וזיכרונותיו של המספר.

3. כיצד מבטאים תיאורי הטבע את האווירה הקודרת בסיפור?
("גבעות אפורות", "רוח עזה", "חרולים שדופים", "צינת הערוץ", "צל קודר", "ישימון של גבעות וקוצים"...).

4. מהם הצבעים המופיעים בסיפור והיכן? במה הם תורמים לתחושות שלנו?
("גבעות אפורות", "יד שחורה"...)

5. הנער הבדואי מגיש לחברו היהודי את מקל הרועים שלו כשי: "ואז הגיש לי את השי היחיד, שי של עוני שהיה בידי: מקל הרועים שלו, הנבוט...".

¹ חלקם של הדברים מופיעים בהתבוננות בסיפור "עבד נער הרועים", ראה: סמדר אייל, נירה לוין, פשוט ספרות, מקראה לכיתות ח', מדריך למורה, כנרת בית הוצאה לאור, 2001, עמ' 166-167.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף חברה ורוח
הפיקוח על הוראת הספרות - בממלכתי דתי
התפיסה המערכתית לחינוך ערכי

מה משמעותו הסמלית של מקל הרועים ?
(מקל הרועים לקוח מחיי השלווה של הרועים, אולם טמון בו הסמל לאלימות שבין
שני העמים שבעקבותיה נפרדו השניים).

6. ניתן לסיים את השיעור בדיון סביב השאלה – מהן המסקנות שלך בעקבות הסיפור?

הצעה לפעילות יצירתית:

1. משימת כתיבה: הפרידה בין השניים מתוארת כך: "...ואנו עמדנו זה מול זה שני ילדים
שותקים ועצובים".
אילו דברו ביניהם, מה היו עשויים לומר זה לזה? הביעו דברים אלו בכתב.
2. המחזת הסיפור: המחזו את המפגש בין החברים והפרידה הנכפית עליהם.